

V.A.C.-THERAPIE THUIS

H.Haverkort, M.Spithoven, M.Kastermans*

Vacuum Assisted Closure therapie, beter bekend als V.A.C.-therapie, is een specifieke wondbehandeling. De therapie wordt veelal toegepast bij diepe of moeilijk genezende wonden. Het wondgebied wordt opgevuld met een spons en luchtdicht afgeplakt met folie. Via een slang wordt dan aan de wond gezogen. Hiermee wordt alle wondvocht afgevoerd en wordt de wondgenezing gestimuleerd. Twee tot drie keer per week moet de wond worden verschoond. Een hele verbetering ten opzichte van wat vaak gebruikelijk is bij deze wonden: drie tot vier keer per dag.

Doordat apparatuur steeds handzamer wordt is het mogelijk deze behandeling ook thuis uit te voeren. Voor het garanderen van continuïteit en kwaliteit van zorg, dient men goede afspraken te maken. Om meer inzicht te krijgen in de ervaringen van patiënten, hun mantelzorgers en hulpverleners, heeft KITTZ het afgelopen jaar meegekeken bij een aantal patiënten, die deze behandeling thuis kregen.

WERKWIJZE

Om inzicht te krijgen in de ervaringen met V.A.C.-therapie thuis zijn in totaal 15 patiënten in de regio's Groningen en Dordrecht gevolgd. We hebben zowel de patiënt en mantelzorger als de hulpverlener in het ziekenhuis en thuis geïnterviewd. We hebben daarbij gekeken naar onder andere:

- waarom voor V.A.C.-therapie gekozen is;
- hoe de behandeling thuis georganiseerd was;
- de voor- en nadelen van de behandeling thuis;
- de frequentie van verbandwisseling;
- hoe de verbandwisseling uitgevoerd werd;
- het gebruik van materialen.

BEVINDINGEN

Voor- en nadelen behandeling thuis
Patiënten en hun mantelzorgers zijn over het algemeen zeer positief over de behandeling. Als voordelen noemen zij:

- naar huis kunnen met deze behandeling;
- mobieler zijn, ondanks de pomp;
- minder 'gedoe' met verbandwisseling; minder vaak;
- snelle genezing;

- comfortabeler (geen lekkage, minder overlast van geur).

Nadelen of bezwaren worden ook genoemd:

- de eigen bijdrage van de thuiszorg;
- deskundigheid personeel.

Het valt op dat mensen wel problemen hebben met de eigen bijdrage van de thuiszorg, maar niet stilstaan bij eventuele extra kosten bij ziekenhuisopname (bijvoorbeeld reiskosten, kosten voor bloemen, tijdschriften etc., tijdsinvestering).

Meerdere patiënten en hun mantelzorgers hebben vragen omtrent de deskundigheid van hulpverleners. Het valt op dat de wond verschillend verbonden wordt en dat er veel verschillend personeel betrokken is bij de wondbehandeling. Ze vragen zich af hoe deskundig mensen zijn. *"Dan komen ze met acht man sterk rondom je bed staan. Kijken hoe de wond behandeld moet worden. Daarna zie je ze niet meer terug. Wel anderen of pas na weken zie je weer eens iemand. Maar weten ze het dan nog?"*

Hulpverleners geven aan de therapie erg vriendelijk te vinden voor zowel patiënt als verpleegkundige. Het aantal keren dat een wond verbonden moet worden neemt drastisch af. En de resultaten zijn over het algemeen spectaculair. Met name in de beginfase. Toch leert de ervaring dat de behandeling in zijn totaliteit vaak niet korter is. Hulpverleners hebben weinig zicht hebben op wat anderen in de behandeling doen. Zij zien tekortkomingen in de communicatie.

Toepassingen

V.A.C.-therapie wordt op een groot

Wondbehandeling door vacuümtherapie (V.A.C.® therapie)

KITTZ

KITTZ, voor zelfredzaamheid en autonomie is een onafhankelijk instituut dat actief werkt aan de ontwikkeling en implementatie van producten en diensten gericht op meer en betere mogelijkheden voor zelfredzaam wonen en zorg aan huis. KITTZ richt zich voornamelijk op organisaties en hulpverleners. Alle kennis, ervaring en informatie, is samen met het praktijkveld ontwikkeld en staat ter beschikking van iedereen.

KITTZ, Gorechtkade 8,
Postbus 4050, 9701 EB Groningen
tel +31 (0)50 36 86 257,
fax +31 (0)50 31 38 404.
e-mail info@kittz

aantal wonden toegepast. Over het algemeen is V.A.C.®-therapie geïndiceerd voor patiënten met acute, subacute en chronische wonden en voor patiënten waarbij, onder andere door drainage van vocht en infectieus materiaal, snellere genezing zal worden verkregen.

V.A.C.®-therapie kan worden toege-

past ter voorbereiding op bijvoorbeeld een chirurgische ingreep. V.A.C.[®]-therapie wordt dan gebruikt om een goede doorbloeding te bewerkstelligen en snel de wond gereed te maken voor de vervolghandeling.

In de thuissituatie wordt deze therapie voornamelijk ingezet bij ulcus cruris, decubitus en buikwonden.

Organisatie behandeling thuis

V.A.C.-therapie moet gezien worden als een nieuwe technologie voor de thuiszorg en niet sec als wondbehandeling. Dit betekent dat, wanneer patiënten met V.A.C.-therapie naar huis gaan, er specifiek aandacht geschonken moet worden aan organisatie en uitvoering van zorg. Zolang V.A.C.-therapie nog niet in grote getale voorkomt, is het verstandig de organisatie en uitvoering van zorg eerst in handen van een klein team te geven. Dit team kan ervaring opdoen met de behandelwijze en dit gecontroleerd overdragen aan de andere medewerkers. In de situaties waarin dit op deze manier wordt aangepakt is V.A.C.-therapie in de thuissituatie succesvol. Wanneer V.A.C.-therapie wordt gezien als een wondbehandeling (en niet als technologie), die valt onder de basisvaardigheden van verpleegkundigen en verzorgenden is het opvallend dat V.A.C.-therapie veel minder succesvol wordt toegepast en de ervaringen negatiever zijn. Ten aanzien van de 24-uurs bereikbaar- en beschikbaarheid van de leverancier zijn de ervaringen zowel positief als negatief.

Vergoeding behandeling thuis

Zorgverzekeraars gaan verschillend om met de vergoeding van V.A.C.-therapie thuis. Zo kwam voor dat een zorgverzekeraar wel twee verbandwisselingen per week wilde vergoeden, maar de derde keer moest de patiënt zelf betalen. Het gevolg was dat de patiënt voor de derde keer verbandwisseling per week naar het ziekenhuis ging. Tijdens het project is naar voren gekomen dat de leverancier de zorgverzekeraar informeert over het verloop van de behandeling zonder dat de directe behandelaars hiervan op de hoogte zijn.

Materialen

Materialen en pompen voor V.A.C.-therapie worden door 1 leverancier geleverd. Tijdens het project werden problemen genoemd met betrekking tot de omvang en inhoud van navullingen. Vaak werden er te veel of te grote sponzen geleverd; soms alleen in bepaalde combinaties. Hierdoor werden veel materialen niet gebruikt.

Informatie

Informatie wordt ter plekke, bij de patiënt gegeven; dit wordt op zich positief gewaardeerd. Echter vaak alleen mondeling; schriftelijk materiaal is algemeen of beschikbaar op CD-ROM. Deze laatste vorm is minder bruikbaar voor de individuele verpleegkundige bij de klant thuis. Het kwam voor dat verpleegkundigen of verzorgenden tijdens de uitleg zaten mee te schrijven om alles maar te kunnen onthouden.

Belang van deskundigheid

Het 'kunstje' is gemakkelijk aangeleerd. Echter, de interpretatie van allerlei factoren die meespelen en daarop kunnen anticiperen en het organiseren van de therapie, vraagt meer ervaring en deskundigheid. De in het project ontwikkelde instrumenten leveren een bijdrage aan het organiseren en meer gestandaardiseerd uitvoeren van de behandeling. Overigens werd de handeling door zowel niveau 3 en 4 als 5 uitgevoerd en in een aantal gevallen door specialistische of specifieke teams.

Wondcontrole

De behandeling wordt over het algemeen gestart in het ziekenhuis. Een enkele keer start de behandeling thuis. Dit is overigens in ons project, bij het volgen van de patiënten, niet het geval geweest. De controle wordt voornamelijk in het ziekenhuis gedaan. Dit betekent dat de patiënt regelmatig (een keer per twee of drie weken) naar de polikliniek moet. In sommige gebieden is men bezig te bekijken in hoeverre digitale fotografie een rol kan spelen in deze controles. In andere ziekenhuizen lijkt het dat men de controle moeilijk uit handen kan geven.

Frequentie en uitvoering van de

Ontwikkelde instrumenten:

- stappenplannen organisatie
- achtergrondinformatie
- geprotocolleerde werkinstructies
- notitie eisen wondcontrole formulier
- voorwaarden thuiszorg
- basis machtigingsformulier

Deze instrumenten zijn tegen kostprijs aan te vragen bij KITTZ, telefoon 050 - 3686257

handelingen

Over het algemeen wordt de wond drie keer per week opnieuw verbonden. In sommige regio's is deze frequentie teruggebracht tot twee of slechts één keer.

Om goed te kunnen beoordelen hoe de wondbehandeling start en de verbandwisselingen uitgevoerd worden, heeft KITTZ twee protocollen ontwikkeld. Deze protocollen zijn met verschillende mensen doorgesproken en getoetst in de praktijk. Het blijkt dat er geen eenduidigheid bestaat over bijvoorbeeld wel of niet steriel werken, het al dan niet toepassen van beschermend materiaal onder de spons, de keuze voor de soort spons (wit dan zwart), het verdoven of het nat maken van de spons bij het verwijderen.

CONCLUSIE

Het overdragen naar en toepassen van deze behandeling in de thuissituatie verloopt divers. Dit heeft mede te maken met de wijze van organiseren. KITTZ heeft geprotocolleerde werkinstructies, stappenplannen en achtergrondinformatie ontwikkeld. Deze informatie ondersteunt de continuïteit, overdracht en uitvoering van de therapie. Daarnaast blijkt in situaties waarin de V.A.C.-therapie wordt gezien als nieuwe technologie, de zorg beter vorm te krijgen dan in situaties waarin V.A.C.-therapie wordt gezien als een wondbehandeling en valt onder de basiscompetenties van verzorgenden en verpleegkundigen.

*Herman Haverkort, Marieke Spithoven, Marijke Kastermans
KITTZ, Postbus 4050
9701 EB Groningen
tel 050 - 3686257